

บทที่ ๑

บทนำ

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดใหญ่และสำคัญจังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออกมีทรัพยากรธรรมชาติมากมาย รายได้ส่วนใหญ่มาจากผลผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและการประมง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) ได้มีการวางแผนพัฒนา เมืองชายฝั่งทะเลตะวันออกของไทย และระบุให้มีการพัฒนาจังหวัดชลบุรีให้ เป็น เมืองหลักทางภาคตะวันออก เพื่อช่วยแบ่งเบาการอพยพของประชากร เข้าไปในกรุง เทพมหานคร โดยมีโครงการสร้างท่าเรือน้ำลึกที่แหลมฉบัง มีการปรับปรุงท่าเรือสัตหีบและสนับสนุนให้มีการตั้งอุตสาหกรรมหนักขึ้นรวมทั้งจัดสร้างนิคมอุตสาหกรรมที่จังหวัดชลบุรี นอกจากนี้ยังได้ยกให้พัทยาในฐานะ เป็น เมืองอิสระมีรูปแบบการปกครองพิเศษ สาเหตุก็ เพราะว่าพัทยา เป็นสถานที่ท่องเที่ยวตากอากาศชายทะเลที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก

เทศบาลเมืองชลบุรี เป็นชุมชนเมืองที่ใหญ่ที่สุดและสำคัญที่สุดของภาคตะวันออก ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร เป็นระยะทางประมาณ ๖๕ กิโลเมตร มีประชากร ๔๖,๔๘๐ คน (สถิติปี ๒๕๒๗) บนพื้นที่ ๔.๕๗ ตารางกิโลเมตร (คิด เป็นจำนวนประชากร ๑๐,๑๔๓ คนต่อ ๑ ตารางกิโลเมตร) เป็นจุดเริ่มต้นของการตั้งถิ่นฐานในอดีต มีประชากรอาศัยอยู่กันอย่างแออัดหนาแน่น เป็นชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในด้านการบริหาร การปกครอง การพาณิชย์และการศึกษา ในปัจจุบัน เขตเทศบาลเมืองชลบุรีมีการขยายตัวเมืองออกไปอย่างรวดเร็ว มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น มีการรุกล้ำเข้าไปในทะเล เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมและแหล่งเสื่อมโทรมอีกทั้ง เมืองชลบุรีเติบโตขึ้นมาโดยปราศจากการวางผัง เมืองแต่แรก จึงทำให้ชุมชนขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมากมาย อาทิเช่น ปัญหาการใช้ที่ดิน ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาบริการด้านสาธารณสุข สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ปัญหาจราจร ปัญหามลภาวะ และจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๕ ซึ่งกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา เมืองหลักชลบุรีคือการพัฒนาชุมชนเมืองชลบุรี ให้เป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นศูนย์

กลางการพัฒนาบริเวณพื้นที่ในเขตอิทธิพลโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (Eastern Sea Board) นั่นก็คือเป็นศูนย์กลางใหญ่ของการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โครงการต่างๆ ย่อมต้องมีผลกระทบต่อชุมชนเมืองชลบุรี ทั้งในด้านที่อยู่อาศัย ลักษณะการใช้ที่ดิน ความหนาแน่นของประชากร และความขาดแคลนสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จะมารองรับ ความเจริญเติบโตของเมืองอย่างเพียงพอ จึงต้องทำการศึกษาแนวทางแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ โดยการคาดคะเนประชากรในอนาคตและวางแนวทางพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับการใช้ที่ดินที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

๒. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

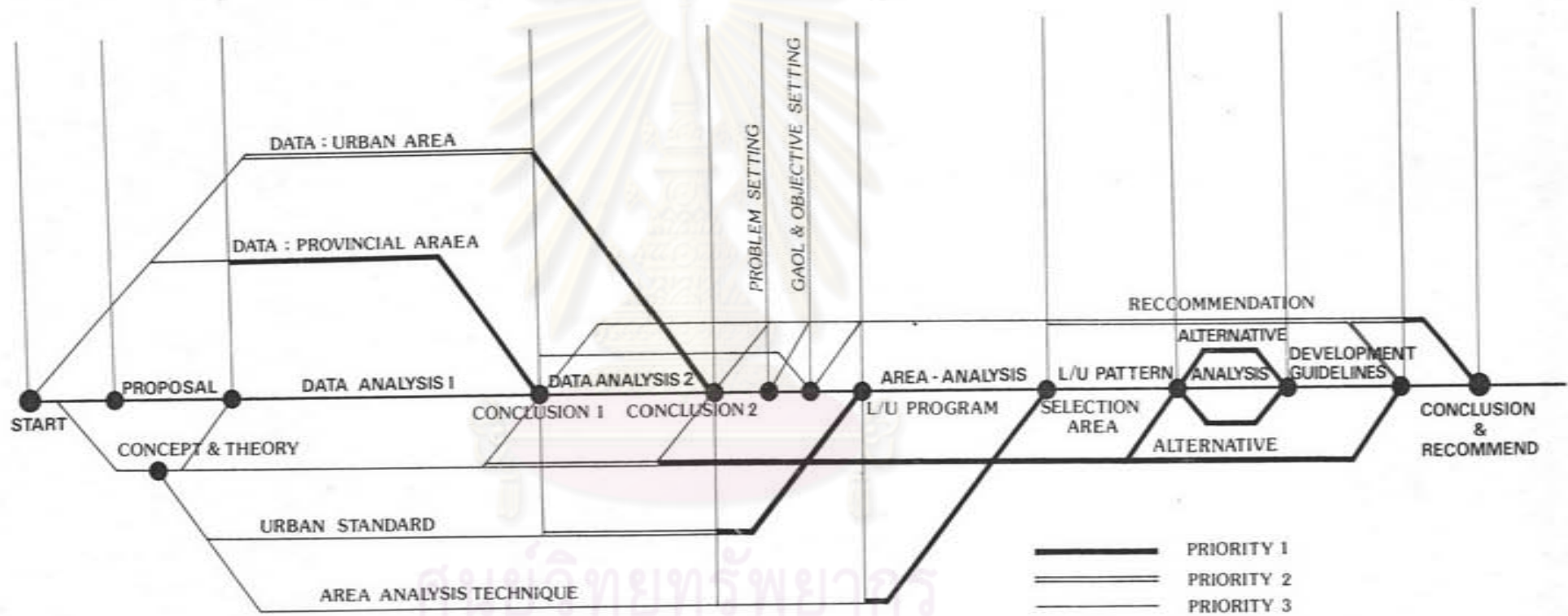
๑. ศึกษาความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของเทศบาลเมืองชลบุรี สุขาภิบาลบ้านสวนและสุขาภิบาลบางทราย ในด้านกายภาพ เศรษฐกิจสังคมและประชากร
๒. ศึกษาถึงบทบาทและความสำคัญของเทศบาลเมืองชลบุรีที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต
๓. ศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาที่จะมีผลกระทบต่อ การขยายตัวและการพัฒนาของเทศบาลเมืองชลบุรี
๔. เสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมต่อไปในอนาคต

๓. ขอบเขตของการศึกษา

๑. ศึกษาลักษณะต่างๆ ไปอย่างกว้างๆ ทั้งทางด้านประวัติความเป็นมา สภาพทางภูมิประเทศ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม กายภาพ และสภาพทางด้านประชากร ในระดับจังหวัด และระดับอำเภอ
๒. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล และการคาดคะเนความต้องการในอนาคตในสาขา เศรษฐกิจ สังคมและกายภาพ ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี สุขาภิบาลบางทราย และสุขาภิบาลบ้านสวน ซึ่งเป็นพื้นที่เกี่ยวเนื่องโดยใช้ปี ๒๕๓๔ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๗) เป็นปีเป้าหมาย

๔. วิธีดำเนินการศึกษา

๑. ศึกษาเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย
๒. รวบรวมข้อมูลในด้านสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ (ดูแผนภูมิ ๑.๑ ประกอบ)

แผนภูมิ 1.1 แสดงขั้นตอนในการศึกษา

๒.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์ตามสถานที่ที่น่าสนใจและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งได้จากส่วนราชการต่างๆ

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (Factor Analysis) โดยแสดงผลการศึกษาในรูปแบบการบรรยาย (Description) นำเสนอข้อมูลด้วยตาราง แผนภูมิ แผนที่ และรูปภาพ

๓.๒ ในส่วนการศึกษาการใช้ที่ดิน ใช้วิธีการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ PSA (Potential Surface Analysis) และวิธีซึ้นภาพ (Sieve Map) เพื่อหาศักยภาพของพื้นที่สำหรับการใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย อุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม เพื่อกำหนดรูปแบบการใช้ที่ดินในอนาคต

๓.๓ ใช้วิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบกับการสัมภาษณ์ (Interview) ในการกำหนดประเด็นปัญหาของเทศบาลเมืองชลบุรี

๔. เสนอแนะแนวทางการพัฒนา

๕. เสนอรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

๔. ประโยชน์ที่จะได้รับ

๑. เห็นสภาพทั่วๆ ไปของเทศบาลเมืองชลบุรี สุขาภิบาลบ้านสวนและสุขาภิบาลบางทราย ในด้านเศรษฐกิจ สังคม กายภาพและประชากร

๒. เห็นลักษณะความสำคัญของปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในเขตเทศบาลและพื้นที่ที่ต่อเนื่องของ ๒ ตำบล

๓. เห็นแนวทางและวิธีแก้ปัญหาดังกล่าว ตามลำดับความสำคัญและความสอดคล้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

๔. เป็นสิ่งกระตุ้นและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในด้านผังเมืองที่มีต่อความเป็นอยู่ของประชากรและความมั่นคงของประเทศชาติในปัจจุบันและอนาคต

๕. เป็นคู่มือสำหรับเทศบาลเมืองชลบุรี และอำเภอเมืองชลบุรี ในการแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรค สำหรับการวางแผนและแนวทางการพัฒนาร่วมกัน ให้ต่อเนื่องสอดคล้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในปัจจุบันและอนาคต